

ZPRAVODAJ

města Hranic a lázní Teplíc n. B.



Fotografie Zbyňka Grossmanna

ZÁŘÍ 1975

NÁSTUP DO NOVĚ SEZŮNY

Září se stává měsícem, v němž po skončení dovolených pracujících a školních prázdnin, nastupujeme všichni do další etapy úspěšného plnění všech úkolů a plánů celého roku. Nejen ve výrobě, ale i na dalších úsecích rozvoje naší společnosti stojí před námi odpovědné úkoly směřující k naplnění závěrů XIV. sjezdu Komunistické strany Československa.

Oblast kulturní činnosti zaujímá významné místo v rozvoji naší socialistické společnosti a ve formování nového socialistického člověka. Všechna kulturní zařízení zahajují v měsíci září novou sezónu, jejímž hlavním obsahem a cílem je zajistit širokým vrstvám pracujících všestranné kulturní a společenské vyžití a umožnit další rozšiřování jejich vzdělanosti a přispět k prohlubování jejich odborných znalostí.

Věříme, že se všichni občané seznámí s možnostmi kulturního a společenského vyžití a s možnostmi mimoškolního vzdělávání v našem městě, tak jak je připravil Jednotný klub pracujících.

Plán divadelních představení v předplatném:

Ján Balovič — STRAŠNĚ OŠEMETNÁ SITUACE
Bragin'skij-Rjazanov — VŠICHNI DOBRÍ PŘÁTELĚ
John Patrick — OPALA NAŠLA MANŽELA
Jan Jílek — SILVESTR
Ulrich Plenzdorf — BURIDANŮV OSEL
Lion Feuchtwanger — PÍSEŇ O HNĚDÝCH OSTROVECH
J. B. P. Molière — TARTUFFE
Levstik-Grün — HADÍ HNÍZDO
F. Dürrenmatt — PLAY STRINDBERG
František Veselý — OSUDNÝ VEČER

Plán divadelního představení pro děti v předplatném:

VESELÁ MEDVÍDATA
KOCOUR VAVŘINEC A JEHO PŘÁTELĚ
DLOUHÝ, ŠIROKÝ A BYSTROZRAKÝ
ANIČKA SKŘÍTEK A SLAMĚNÝ KLOBOUK
KOUZELNÁ RYBÍ KOSTIČKA

Plán kursů:

HUDEBNÍ KURSY PRO MLÁDEŽ
JAZYKOVÉ KURSY — němčina, angličtina
KURSY ŠITÍ
KURSY SPOLEČENSKÉHO TANCE A CHOVÁNÍ
KURSY POHYBOVÉ VÝCHOVY
KURSY PLETENÍ STROJEM

Plán přednáškových cyklů Socialistické akademie:

ZÁKLADNÍ OTÁZKY MARXISTICKÉ FILOSOFIE
NÁBOŽENSKÁ IDEOLOGIE A VĚDECKO-ATHEISTICKÁ VÝCHOVA

SMYSL LIDSKÉHO ŽIVOTA
SOCIALISMUS A VĚDECKOTECHNICKÁ REVOLUCE
KOMPLEXNÍ SOCIALISTICKÁ RACIONALIZACE
SOUČASNĚ MEZINÁRODNÍ VZTAHY
ZÁSADY PRÁVNÍ POLITIKY A SOCIALISTICKÉHO STÁTU
PEDAGOGICKÉ MINIMUM PRO MISTRY VÝROBNÍ PRAXE
ZÁKLADY VÝCHOVY DÍTĚTE
KAPITOLY Z DĚJIN UMĚNÍ

Z MĚSTSKÉHO NÁRODNÍHO VÝBORU

Socialistická soutěž občanských výborů v prvním pololetí 1975

Socialistická soutěž občanských výborů MěstNV probíhala v prvním pololetí 1975 podle schválených kritérií ve dvou skupinách:

- a) sídlištní občanské výbory,
- b) ostatní občanské výbory.

Soutěž občanských výborů v prvním pololetí zahrnovala ve svých kritériích veškerou činnost občanských výborů:

- a) činnost politickoorganizační,
- b) činnost kulturně výchovnou, zaměřenou na práci s mládeží, na kulturní, sportovní a společenské akce,
- c) činnost budovatelskou zejména podíl občanských výborů na akcích Z, budování nových hodnot životního prostředí zvláště chodníků a zeleně.

Soutěžní komise na základě všech dostupných podkladových materiálů zpracovala toto pořadí občanských výborů v prvním pololetí 1975:

a) sídlištní občanské výbory:

1. občanský výbor č. 4, předseda Josef Šampalík,
 2. občanský výbor č. 17, předseda Oldřich Valenta,
 3. občanský výbor č. 18, předseda ing. Jiří Kovář,
- další pořadí: občanský výbor č. 16, 7, 8.

b) ostatní občanské výbory:

1. občanský výbor č. 11, předseda ing. František Prokop,
 2. občanský výbor č. 2, předseda Miroslav Kaštyl,
 3. občanský výbor č. 3, předseda Radoslav Zdražil,
- další pořadí: občanský výbor č. 12, 1, 19, 5, 9, 10, 13, 14, 20, 6, 15.

PUBLIKACE JUBILEJNÍHO ROKU

Pod názvem „25 let úspěšné práce severomoravských cihlářů“ vyšla publikace k 25. výročí n. p. Severomoravské cihelny v Hranicích. V úvodním slovu podnikový ředitel Rudolf Beneš ukazuje, jak se změnila práce a životní podmínky cihlářů v uplynulém čtvrtstoletí. V dalším obsahu autoři publikace J. Nevřala a ing. J. Modráček připomínají vývoj podniku, grafy dokládají růst výroby a produktivity práce. Slovem i obrazy seznamují čtenáře s výrobky, s technickým

rozvojem, se zlepšovatelským hnutím a péčí o pracující, v závěru informují i o perspektivách rozvoje podniku v budoucnu.

Také n. p. Hranická cementárna a vápenice má novou reprezentační publikaci „20 let Hranické cementárny a vápenice“, jež vyšla poněkud opožděně k loňskému 20. výročí zahájení provozu. V jazyce českém, ruském a anglickém přináší základní poučení o organizaci podniku, o technickém rozvoji a o péči o pracující. Čtenář se seznámí rovněž se sortimentem výrobků. Pozoruhodné jsou snímky velkých staveb, uskutečněných z hranického cementu, např. most Kl. Gottwalda v Praze, část dálnice u Benešova, 269 metrů vysoký komín dětmarovické elektrárny aj. Předností publikace je množství barevných snímků a grafů.

Rovněž n. p. SIGMA připravil pro letošní jubilejní rok publikaci „30 let úspěchů pracovního kolektivu n. p. SIGMA HRANICE“. Pořadatel publikace Oldřich Lukeš a fotograf Čestmír Novotný soustředili množství obrazového materiálu, jež dokumentuje budování, rozvoj a modernizaci podniku od osvobození Sovětskou armádou až do dnešní doby. Jsou zde připomenuty i úspěchy dosažené na Mezinárodních veletrzích v Brně, péče o pracující, zvláště bytová výstavba, pionýrský tábor i rekreační středisko, kulturní život v Jednotném klubu pracujících a rozvoj tělesné výchovy v TJ SIGMA.

V letošním jubilejním roce vydal také OV KSČ spolu s ONV v Přerově obsáhlou publikaci „30 let budování přerovského okresu“ za redakce Miloše Hambálka a technické redakce Aloise Mariánka. Publikace přináší stati také o hlavních hranických podnicích a závodech, obsahuje rovněž údaje o růstu životní úrovně, o budování socialistického školství, o kulturně výchovné činnosti, o sociálním zabezpečení, zdravotnictví, službách a obchodu. Publikace je doplněna obsáhlou obrazovou přílohou.

Heda Indrová

ČESKOSLOVENSKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ V HRANICÍCH v letech 1945—1975

(Dokončení z minulého čísla)

III. Činnost Okresního výboru ČSČK v Hranicích do jeho zrušení v roce 1960

Nové období našeho politického, hospodářského i kulturního života započaté Vítězným únorem 1948, promítlo se i do činnosti Červeného kříže velmi výrazně a to organizačně i v náplni práce. Při nové organizaci krajů byl v květnu 1949 v Hranicích zřízen Okresní spolek ČSČK, přezvaný v roce 1951 na Okresní výbor ČSČK, podřízený Krajskému výboru ČSČK v Olomouci. Dosavadní spolky ČK v Hranicích a v Lipníku n. B. byly přebudovány na místní skupiny ČK. V dalších letech byly postupně zřizovány místní skupiny ČSČK i v jednotlivých obcích hranického okresu.

Na rozdíl od předešlého období dobrovolné činnosti byly úkoly a činnost Okresního výboru a místních skupin plánovitě řízeny a kontrolovány krajským výborem ČSČK v Olomouci. V Hranicích byla zřízena úřadovna Okresního výboru ČSČK se dvěma stálými pracovníky, přezvaná později na Okresní sekretariát ČSČK. Okresní výbor ČK řídil a kontroloval prostřednictvím úřadovny veškerou činnost místních skupin ČK v celém obvodu. Byla rozvinuta zdravotně osvětlová činnost formou přednášek, zdravotnických besed, promítání zdravotnických filmů s cílem informovat veřejnost o preventivní zdravotnické péči. V tělovýchovných jednotkách a sportovních organizacích i ve školách byla organizována a prováděna sportovní zdravotnická osvěta. Důležitou složkou organizační činnosti ČK bylo masové školení PZO, ustavení hlídek PZO a školení BPZO pro mládež ve školách, dále školení a ustavování zdravotnických družin pro práci v terénu, ško-

lení dalších dobrovolných sester ČK. Neméně významnou složkou činnosti ČK se stal nábor dobrovolných dárců krve.

Soustavné přednášky a zdravotnické besedy Červeného kříže pro veřejnost započaly na sklonku r. 1949. Přednášeli ponejvíce lékaři a byly předváděny i zdravotnické filmy. Mnohé besedy uspořádal hranický ČK i na venkově v nově založených místních skupinách ČK. Populárním se na počátku padesátých let stal v tělovýchovných a sportovních jednotách „odznak zdatnosti“, kdo jej chtěl získat, musel prokázat i určité zdravotnické znalosti. V Hranicích ČK vysílal k tomuto cíli své instruktory, kteří proškolení prováděli. V r. 1951 došlo ke sloučení odboru dobr. sester a samaritánů. Od té doby byla pořádána společná cvičení terénní „dobrovolných zdravotníků“. Jedním z neúspěšnějších bylo celodenní cvičení na Boňkově 26. 6. 1951 za přítomnosti zástupce ústředí ČSČK, generála MUDr. Buriána, zástupců Krajského výboru ČK a jiných hostů.

V padesátých letech vstoupily v souvislosti s napjatou politickou situací ve světě do popředí otázky zdravotnické obrany vůbec, především mládeže ve školách nižších stupňů. ČK započal v hranickém okrese v r. 1951 s kursy PZO (Příprava k zdravotnické obraně) a pokračoval v nich i v dalších letech. Do r. 1954 bylo vyškoleny 797 osob, z nich ustaveny domovní hlídky. Na školách nižšího stupně vyškolili instruktory ČK 373 žáků a žákyň v kursech BPZO (Buď připraven k zdravotnické obraně). Tříčlenné hlídky třídní dohlížely na hygienu a úpravu žáků. Jinou formou zdravotnické obrany se měly stát „zdravotnické družiny“ (ZD), jejichž úkolem bylo poskytnutí první pomoci v terénu při živelných katastrofách, pro případ nepřátelského útoku za ohrožení naší vlasti. Předpokládalo se důkladné proškolení v tzv. základní přípravě a nástavbě se zkouškami schopnosti. Školení družin započalo v Hranicích r. 1952, další školení byla v letech 1955 a 1958. V celostátní soutěži zdravotnických družin v Praze roku 1955 se umístila ZD II z Hranic na 2. místě v republice a o rok později v Brně na 6. místě. Velitelkou ZD II byla sestra Helena Gahajová a patronem družiny MUDr. Vratislav Procházka. Dobrovolné sestry ČK v Hranicích byly v těch letech školeny ve 3 kursech v počtu 64 sester. V r. 1954 byly předpisy o zdravotnické obraně novelizovány a to vedlo k určitým změnám v přípravě, struktuře a práci celé instituce. Školení PZO pokračovalo, výuka byla podstatně rozšířena o lékařské a jiné teoretické přednášky, jež měly posluchače podrobněji informovat o nebezpečích moderní války. Organizace kursů byla svěřena MNV a Svazarmu, ČSČK byl odpovědný jen za instruktáže v obvazové technice a výuce o poskytování první pomoci.

V letech 1949—1960 se ve zdravotnictví neobyčejně rozšířilo používání lidské krve při transfusích i k jiným účelům. Potřeba krve stoupala a získávání vhodných dárců krve se stalo prvořadým zdravotnickým problémem. V tomto ohledu bylo docíleno velkých úspěchů především úsilím Červeného kříže, který prováděl přesvědčovací kampaň a nábor, spolupracoval při odběrech, vedl evidenci dárců krve, schopných dodat našemu zdravotnictví potřebné množství krve. První nábor dárců provedl hranický ČK již v září 1949. Bylo získáno 269 dárců, z nich 187 věnovalo svou krev po důkladné lékařské prohlídce. První odběr se konal v místnostech národního podniku Karnola v Hranicích za podmínek značně svízelných. Odběry prováděla transfusní stanice z Olomouce a hranické dobrovolné sestry pomáhaly při odběrech. Poměry se zlepšily v listopadu 1953, kdy byla v hranické nemocnici zřízena nová transfusní stanice pod vedením MUDr. Arny Šmrhové. Hranický ČK pečoval do té doby nejen o nábor, ale i o evidenci dárců krve, které svolával podle jistých zdravotnických zásad. Po r. 1953 se této organizační stránce ujala transfusní stanice sama. Dobrovolné sestry ČK však docházejí k odběrům i nadále a vykonávají bezplatně důležité práce, vyžadující přiměřenou kvalifikaci. Mezi hranickými dárci krve je mnoho žen a mužů kteří dali krev již mnohokrát a řada jich byla vyhodnocena jako zorní a zasloužilí dárci krve. Zatímco v prvních letech byla za odběr vyplácena odměna, je dnes odběr v převážné většině čestný a bezplatný.

Červený kříž navázal v tomto období také úzkou spoluprací se státní zdravotní správou. Naše zdravotnictví mělo na počátku padesátých let mnoho nedostatků. Byl nedostatek lékařů a středního zdravotnického personálu, nevyhovovala ani zdravotnická zařízení. Počet pacientů rostl rok od roku. Státní zdravotní správě vypomáhaly proto podle potřeby obětavě kvalifikované sestry ČK. Dnes je státní zdravotní správa vybavena již po všech stránkách velmi dobře a pomocí dobrovolných pracovníků ČK potřebuje jen zcela výjimečně.

V Hranicích se spolupráce ČK se státní zdravotní správou uplatnila od padesátých let v mnoha akcích, při akci PN v r. 1950, v akci Polio v letech 1957 až 1958, kdy řada našich sester a družinářek se uplatnila při hromadném očkování ve městě i na vesnicích. Prováděly i bakteriologický průzkum všech studní v obci Velká u Hranic, hygienický pasport ulic Hviezdoslavovy, Nerudovy, Třebízského, Čechovy a Janáčkovy v Hranicích. Vypomáhaly také při různých nárazových pracích v obvodních střediscích, v r. 1959 při kalmetisaci, prováděly preventivní opatření proti chřipce v závoděch a ve školách.

Značné úsilí věnoval ČK i některým zvláštním akcím např. r. 1959 v akci pomoci Alžírů. ČK pomáhal při sbírce mezi obyvatelstvem. Vedle peněz sbíraly se i bezvadné oděvní součástky a obuv. Kromě těchto mimořádných akcí prováděl ČK i nadále tradiční náplň vlastního pracovního programu. K propagaci práce ČK pořádal občas i vlastní výstavy, Týdny ČK, přednášky a besedy o své práci.

Do r. 1960 fungovaly kromě místních skupin v Hranicích a Lipníku n. B. další místní skupiny v Bělotině, Černotině, v Drahotuších, Hustopečích n. B., v Jezernici, Loučce, Malhoticích, Milenově, Dol. Nětčicích, Oseku n. B. Opatovicích, Potštátě, Radíkově, Rakově, Soběchlebích, ve Stríteži n. Lud., Týně, Uhřínově, Veselíčku a ve Velké, dále závodní skupiny v Lodeně (Karnole), Sigmě, ve zdravotnické škole, v nemocnici a v ČSD v Hranicích, v Teplicích n. B. (Zbrašov) a v závodě Solo a TOS v Lipníku n. B. 10 místních skupin mělo zařízení stanice „První pomoci“ s patričným vybavením.

IV. Od r. 1960 do současnosti

Při nové organizaci okresů v r. 1960 byla i činnost ČK organizována podle nově vytvořených větších okresů. Okresní výbor ČK v Hranicích ukončil svou činnost dnem 1. 7. 1960. Veškeré skupiny v obvodu bývalého OV ČSČK na Hranicku a Lipnicku byly přičleněny k OV KSČ v Přerově, který od té doby řídí a plánuje veškerou činnost místních skupin ČK celého přerovského okresu. V městě Hranicích byly vytvořeny podle lékařských obvodů tři skupiny — ČK Hranice-střed, ČK Hranice-jih a ČK Hranice-sever. Byl ustaven také Městský výbor ČK, složený ze zástupců všech tří skupin a tento stav trvá podnes.

Při nové organizaci krajů v r. 1966 se náplň činnosti ČK podstatně změnila a většinu dřívějších úkolů ČK převzala vespělá státní zdravotní správa. Činnost dobrovolných sester a družinářek ČK se omezila především na zdravotní dohled při sportovních podnicích, automobilových a motocyklových závoděch, chmelových, žňových a sklizňových brigádách. Zdravotnický dohled ČK je nezbytný také při každém větším shromáždění obyvatelstva, při májových průvodech, štafetách a jiných akcích oslavného rázu a na brigádách. Další úkoly vyplývají z jeho členství v Národním frontě. Dobrovolní pracovníci ČK se uplatňují především v akcích „jarního úklidu“, pracují ve volebních komisích, účastní se brigád v akci Z a mnozí členové pracují v městském národním výboru a v jeho komisích.

Obětavá činnost mnoha dobrovolných sester a družinářek ČK v Hranicích, vykonávána po tři desetiletí všude tam, kde bylo potřeba nezištné pomoci bez ohledu na pohodlí, čas a vlastní oběti, smysl pro kolektivní spolupráci ve prospěch celku jsou zárukami, že naše zdravotnictví má v řadách dobrovolných sester a družinářek ČSČK spolehlivý kádr uvědomělých, obětavých spolupracovníků, ochotných pomoci kdykoliv a všude, kde toho bude potřeba.

190 LET POŠTY V HRANICÍCH

Když v r. 1772 při prvním dělení Polska získalo Rakousko polskou Halič a dva roky nato i Bukovinu, bylo v zájmu státu a Vídně zajistit lepší spojení s novou provincií, skýtající bohaté surovinové zdroje a možnosti odbytu průmyslových výrobků. Dosavadní poštovní vozový kurs pro dopravu cestujících, dopisů i zásilek z Vídně přes Brno a Olomouc, který šel na Šternberk, Dvorce, Opavu a dále na Vratislav, byl z Opavy prodloužen na Ostravu a Těšín. Po nástupu císaře Josefa II. bylo však již r. 1781 rozhodnuto vybudovat ještě druhé rychlejší silniční spojení Vídně s Haličí. Tato o mnoho mil kratší císařská a komerční silnice byla dobudována v letech 1783 a 1784 současně na více úsecích z Olomouce přes Velký Újezd, Lipník nad Bečvou, Hranice Starý Jičín, Příbor, Frýdek až do Těšína a začínány na ní ve vzdálenosti 1 a půl až 2 míle poštovní stanice. Současně v rámci reformy správy přeložil panovník r. 1784 Krajský úřad přerovského kraje z Olomouce, kde měl dosud své sídlo, do přirozeného centra kraje, do města Hranic. Do zahájení provozu pošty v Hranicích byli ustanoveni dva zvláštní poslové, kteří dopravovali koňmo množství korespondence krajského úřadu z pošty v Olomouci do Hranic a zpět. Vozili z Olomouce i těžké balíky tištěných cirkulářů a nařízení, jež krajský úřad vydával a rozesílal pak všem magistrátům měst a vrchnostenským úřadům v celém kraji. Obtížný styk s tiskárnou, zemským guberniem v Brně a vládními úřady ve Vídni ztěžoval chod úřadu, bylo proto naléháno na urychlené dokončení císařské silnice a na otevření poštovní stanice, k čemuž pak došlo již v příštím roce.

I. Pošta na náměstí v domě čp. 119 (1785—1820)

Na nové císařské silnici z Olomouce do Těšína byly r. 1785 otevřeny poštovní stanice ve Velkém Újezdě, v Hranicích, Starém Jičíně, Příboře a ve Frýdku. O poštímistrovství v Hranicích se ucházeli dva hraničtí měšťané Dominik Dvořák a Mikuláš Hanusek, nanejmeně obecní hospody, později zvané „U černého orla“ (dnes kino Svět). Oba poukazovali na své schopnosti a dostatečné jmění pro složení kauce, zaplacení poštovního regálu a na zakoupení koní a poštovních vozů. Místo **c. k. poštímistra v Hranicích** bylo však císařem uděleno **Františku de Girardis**, c. k. poštímistru v městečku Baboča v kraji Osijek ve Slavonsku, jež tehdy patřilo k Uhrám, vysloužilému nadporučíku kyrysníků, který se ucházel o nově zřizovanou poštu ve Starém Jičíně nebo o jinou někde v Čechách, protože se mu v Uhrách nelíbilo. Neuměl maďarsky a také uherské podnebí mu prý nesvědčilo.

Podle císařského nařízení měli vysloužilí důstojníci vojska přednost při obsazování poštímistrovských míst, neboť erár ušetřil jejich ustanovením vyplacení vojenské pense. Nejvyšší dědičný říšský poštímistr kníže Paar vystavil Girardisovi ustanovovací dekret pro Hranice 17. 3. 1785, vlastní ustanovení zařídila pak vrchní poštovní správa při moravskoslezském guberniu v Brně. Girardis absolvoval 64mílovou cestu z Baboče v jižních Uhrách do Hranic s manželkou, poštovními kočáry, koňmi a pacholky a přijel do Hranic již 24. dubna, takže **poštovní stanice v Hranicích** mohla být podle dekretu **od 1. května 1785 skutečně otevřena**. Pro umístění pošty najal si třípokojový byt v prvním poschodí šenkovního domu měšťana Jana Frantíka na náměstí v čp. 119, ležícího na rohu dnešní ulice Zápotockého, kde sousedil s měšťanským pivovarem, a v přízemí jeden pokoj pro **poštovní expedici** s druhou menší místností, dále stáj pro šest až osm koní a nad ní místo pro seno a slámu, kůlnu pro dvě poštovní kalesy i místo pro uložení 4—6 sáhů dříví na topení. Roční nájemné 100 zlatých měl platit pololetně. Poštovní manipulaci prováděl **poštovní písař Jan Eichler**, placený poštímistrem, kromě

něho zaměstnával poštímistr několik pacholků u koní, dva postiliony a listonoše. To byli vesměs místní lidé. Erár vyměřil hranické poště úřední paušál 200 zl. a jízdní plat 173 zl. 20 kr., za které byl poštímistr povinen dopravovat erární poštu zdarma, od ostatní pošty a za dopravu cestujících vybíral však poplatky podle stanovené taxy. Vydělky však nebyly valné, protože císařská silnice v úseku z Lipníka do Hranic a do Jičína nebyla stále zcela hotová a pošta v Olomouci vypravovala proto cestující stále po staré silnici na Šternberk a Opavu. Až v roce 1787 byla silnice dokončena a použitelná pro rychlý poštovní provoz. Vzdálenost z Hranic do Velkého Újezdu a do Nového Jičína (kam byla mezitím přeložena pošta ze Starého Jičína) byla vyměřena na 1 a půl míle. Girardis byl Ital a voják hrubého chování. Už r. 1787, když po nové silnici **jel 29. června císař Josef II. do Ruska**, zastavil na poště v Hranicích a za přepřahání koní se procházel asi půl hodiny pod podlouhým a musel pokárat Girardise pro hrubé jeho chování k Hraničanům, kteří se shromáždili u pošty a tlačili se, aby si císaře prohlédli. Hned příští rok 1788 měl opět tvrdý výstup s nějakým polským hrabětem, kterého nutil, aby vzal s ordinární poštou do Nového Jičína s sebou i balíky a chtěl mu je přivázat na osu jeho vozu. Do hádky musel zasáhnout sám krajský hejtman, který pak požádal místodržitelství, aby Girardis byl pro hrubé chování k cestujícím a urážku krajského úřadu odstraněn z úřadu. Než však vyšetřování bylo skončeno, Girardis 3. 3. 1789 zemřel ve věku 46 let. Pošta v Hranicích byla pak ponechána jeho vdově **Josefě de Girardis**, která o to požádala, provoz pošty však vedl poštovní písař **Josef Curter z Sternfelsu**, za něhož poštímistrová ručila, v r. 1792 však již **Ignác Josef Steiner**. Protože věřitelé naléhali na zaplacení dluhů, požádala Girardisová o povolení prodat poštovní stanici, koně a kočáry, které byly jejím majetkem. Po obdržení souhlasu prodala pak poštovní stanici v prosinci 1792 **Karlu Stadtmüllerovi** za 12.000 zl. Ten složil 7.000 zl. hned, dalších, 2.000 zl. měl zaplatit do roka a zbytek 3.000 zl. do tří let s 5% úrokem. Vlastní odevzdání pošty bylo však provedeno až 8. 4. 1793 po složení přísahy a vystavení ustanovovacího dekretu Stadtmüllerovi vrchní poštovní správou v Brně. Girardisová mu odevzdala 13 koní s postroji, dvě poštovní kalesy pro dopravu cestujících, jednu ordinární kalesu a jednu nekrytou na dopravu pošty, dále rekvizity poštovní kanceláře a zařízení poštímistrovského pokoje, totiž jedno sofa, šest židlí potažených páskovaným kanafasem, šest kožených židlí, jeden okrouhlý tabulový stůl, jeden hrací stůl, dvě zásuvkové skříně, jedno lůžko a dvě zrcadla s pozlacenými rámy. Girardisová žila pak v Hranicích ještě r. 1799.

Hranická pošta dopravovala osoby, listovní poštu a balíky poštovními kalesami ve směru na Olomouc do Velkého Újezdu, ve směru na Krakov do Nového Jičína, kde je přebírali k další dopravě tamní poštímistři. Cestujícím s vlastními vozy poskytoval poštímistr koně na přípřež do těchto stanic, odkud pak byly zapůjčeny koně vráceny při nejbližším kursu opačného směru do Hranic. Listovní pošta byla vypravována denně i v neděli ordinární poštou, a to kurs na Olomouc a do Vídně v poledne, kurs na Nový Jičín a Krakov odpoledne. Poštovní vůz, vypravovaný o půlnoci z Vídně přes Olomouc na Krakov dojel do Hranic za 1 a půl dne, tj. cestující a dopisy odeslané v pondělí večer z Vídně byli v Hranicích ve středu odpoledne, odeslané z Hranic v poledne došly do Vídně třetí den ráno. Rozsah dopravované pošty úřední i soukromé stále narůstal i doprava osob poštovními vozy. V roce 1803 bylo vybráno na poštovním za listovní poštu 1.906 zl. hotově zaplacených, a za úřední zásilky, posílané ex offo, byl vyúčtováno 3.079 zl. Protože z vybraných poplatků za listovní poštu nebral poštímistr žádný podíl, poskytl mu erár na vydržování **poštovního expeditora** roční příspěvek 100 zl. V r. 1804 jím byl Engelbert Bahr. Když v r. 1804 byl otevřen nový poštovní kurs na Slovensko do Holiče po nesjízdné cestě, musel Stadtmüller zvýšit počet koní stanice na dvacet, proto i erární příspěvek byl mu opětně upraven. V r. 1808 bylo mu povoleno přijmout zvláštního **úředního listonoše** jako v jiných krajských městech s ročním erárním příspěvkem 60. zl. Byl jím ustanoven Jan Rösner, který pak

fungoval vedle městského listonoše Josefa Bezděka. Ostatní poštu donášeli a odnášeli z pošty jednotlivci sami nebo poslové, vyslaní od vrchnostenských úřadů, obecních a městských úřadů apod. V roce 1808 vykazovala poštovní stanice v Hranicích na poštovních poplatcích už příjem 19.480 zl., z čehož 15.982 zl. byly zúčtované poplatky ex offio hlavně pošty krajského úřadu v Hranicích. Erár zvýšil proto poštmistřovi příspěvek na písaře na 100 zl. a 120 zl. na kancelářské potřeby. Za nebezpečných let protinapoleonských válek bylo mu povoleno ustanovit zvláštního nočního hlídače pro hlídání erárních peněz na poště. Po osudné bitvě tří císařů u Slavkova 2. prosince 1805 zažil hranický poštřmistr vzrušené chvíle, když druhého dne o 6 hodinách večer zastavily před poštou vozy s rakouskou císařovnou, prchající z Olomouce do Frýdku. Během přepřahání pobyla císařovna v poštřmistřově pokoji v 1. poschodí. Poněvadž v roce 1815 byla pošta z domu Frantíkova vypovězena, rozhodl se Stadtmüller postavit si vlastní dům pro poštu se stájemi pro všechny koně (část koní měl ustájen v zámku), s vhodnějším vjezdem a prostorem pro přepřahání koní i pro odpočinek cestujících.

II. Pošta v Drahotušské ulici čp. 186 a 190 (1820—1867)

Poštřmistr Stadtmüller koupil si již r. 1813 chalupu se zahradou na předměstí čp. 186 v ulici Drahotušské od Karla Šidly. K této chalupě ležící naproti dnešní textilní továrně Karnola přikoupil nyní od souseda Skřehoty kus zahrady, aby tu postavil novou poštřovní stanicí. Poštřovní regál 12.000 zl. měl již zcela zaplacený. Přestavba celého objektu na poštu s velkým dvorem a stájemi pro 20 koní, s kůlnami pro poštřovní vozy, byty pro pacholky a ostatní personál vyžadovala mnoho peněz. Jen za stavební materiály zaplatil poštřmistr 7.000 zl. Aby mohl stavbu provést, půjčil si od eráru 5.000 zl. na roční splátky 1.000 zl., ani to však nestačilo. Žádost o další půjčku r. 1817 na dokončení stavby byla však zamítnuta. Stavba se proto protáhla a byla zcela dokončena až r. 1820, kdy byla odhadnuta na 10.400 zl. Stadtmüller převedl sem všechny své koně, přeložil sem i poštřovní stanicí a vymohl si i povolení, aby v poštřovní stanicí mohly být cestujícím podávány během přepřahání koní teplé nápoje a jídlo. Expedítorem poštřovních vozů a pošty byl v těchto letech Hraničan Libor Šlosárek. Stadtmüller počítal, že bude moci odevzdat nově postavenou poštu, jejíž roční příjem vynášel 8.000—10.000 zl., svému staršímu synu Janovi, kterého dal proto praktikovat na poštu v Olomouci. Později pomáhal syn otcovi od r. 1821 jako expeditoř. Když však Stadtmüller požádal r. 1834 Vídeň o povolení postoupit poštu synovi, byla jeho žádost zamítnuta. Pošta v Hranicích nebyla dědičná a po smrti nebo vzdání úřadu poštřmistřa bylo nutné vypsát konkurs, který byl každému přístupný. Stadtmüller se proto nevzdal poštřmistřovství, ale postoupil r. 1840 synu Janu Stadtmüllerovi jen vedení pošty jako administrátoru pošty, který jí však fakticky vedl. Novým expeditorem pošty se stal Josef Kutschka. Stav koní, jež převzal byl tehdy 18, počet vozů činil 2 kryté, 2 polokryté a 2 otevřené. Když byla r. 1842 poštřovní stanice z Velkého Újezda přeložena do Lipníka n. B., kde byla do té doby jen poštřovní sběrna, zmenšil se hranickému poštřmistřovi i poštřovní kurs z Hranic do Lipníka na pouhých $\frac{3}{4}$ míle. Vozy listovní a spěšné vozy byly vypravovány denně oběma směry, kromě toho byly zavedeny i brankardové vozy pro přepravu balíků dvakrát týdně, později rovněž denně. Také touto poštřovní stanicí v Drahotušské ulici projelo mnoho význačných cestujících. V roce 1846 dne 29. března přenocovala na poště ruská carevna, která druhý den ráno pokračovala v cestě do Nového Jičína.

Zavedením železniční dopravy osob a poštřovních zásilek nově zříczenou Severní drahou Ferdinandovou, dovedenou r. 1847 z Lipníka do Hranic, a zříczením c. k. železniční poštřovní expedice na nádraží poklesl značně provoz poštřovní stanice v Hranicích. Vrchní poštřovní správa v Brně snížila proto stanovený počet koní poštřovní stanice v Hranicích na osm, počet vozů na jeden krytý a druhý polokrytý. Poštřovní zásilky z poštřovní stanice ve městě byly dopravovány na nádraží želez-



Pohled na dům čp. 119 na rohu náměstí Kl. Gottwalda a ulice Ant. Zápotockého, v němž byla umístěna v letech 1785—1820 první pošta v Hranicích. Nyní je v tomto domě prodejna elektrických spotřebičů.

niční poštřovní expedicí jednou denně, od r. 1850 pak dvakrát denně. Prvním provizorním expeditorem c. k. železniční poštřovní expedice na nádraží byl ustanoven úředník Severní dráhy Ignác Hayer s roční remunerací 50 zl. Za nakládání a skládání zásilek, dopravovaných dále železnicí, byl hranickému poštřmistřovi povolen zvláštní paušál 100 zl.

Od 1. června 1850 bylo v celém Rakousku zjednodušeno vyplácení poštřovních poplatků za listovní zásilky zavedením prodeje poštřovních známek, nalepovaných přímo na dopisy. Kromě poštřovní stanice se začaly v Hranicích prodávat poštřovní známky od r. 1853 také ve zvláštní povolené prodejně poštřovních známek, u níž byla umístěna také poštřovní schránka na dopisy, první toho druhu ve městě.

Kromě poštřmistřa Karle Stadtmüllera který jí vedl jen titulárně, a jeho syna Jana Stadtmüllera, který poštu skutečně spravoval jako administrátoř, byli tu zaměstnání Jan Kutschka jako expeditoř, tři poštřovní oficiálové Ludvík Pirner, Vilém Habberger a Karel Ludvík Richter a dva provizorní balíči pošty. Službu u koní ve stájích a při přepřahání obstarávali pacholci, poštřovní vozy doprovázeli postilioni, poštu ve městě doručovali dva listonoši.

Na železniční Severní dráhy, dovedené až do Bohumína, byla zařazena zvláštní pojízdná pošta Nr. II, jejíž jízda byla však r. 1851 omezena jen z Vídně do Přerova. Odtud do Hranic zavedena denní jízdní pošta, která však za dva roky byla opět zrušena, protože pro dopravu poštřovních zásilek mezi Přerovem a Bohumínem byl využit osobní vlak do Bohumína se zařazeným poštřovním vozem. C. k. železniční poštřovní expedice na nádraží v Hranicích fungovala ještě v 60. letech. Provoz městské poštřovní stanice upadal a r. 1854 měla stanice jen tři koně a dva poštřovní vozy. Jan Stadtmüller se téhož roku vzdal vedení pošty ze zdravotních důvodů a 12. srpna 1857 zemřel ve věku 57 let. Jeho otec poštřmistr Karel Stadtmüller zemřel již r. 1855 ve věku 89 let.

Novým poštřmistřem v Hranicích od ledna 1855 byl ustanoven dosavadní expeditoř Josef Kutschka po složení kauce 600 zl. Kutschka byl od r. 1849 ženat s dcerou učitele Josefa Sourala, s níž vyženil dům čp. 190, ležící nedaleko poštřovní stanice. Po ustanovení poštřmistřem přeložil Kutschka poštřovní stanicí z domu čp. 186 do svého domu čp. 190. Budovu bývalé pošty zdědili tři sourozenci Stadt-

müllerovi, od nichž pak celý objekt koupili manželé Alexandr a Žofie Blaschkovi. Kutschka měl podle nové smlouvy držet 12 koní, jednu krytou a druhou polokrytou kalesu pro dopravu cestujících a dva poštovní vozíky na listovní poštu. Mimoto měl mít dvě zamykatelné tašky na dopravu štafet zvláštním jízdním poslem a držet příslušný počet postilionů, listonošů a pacholků ve stájích. Měl povinnost dopravovat poštu třikrát denně k vlakům na nádraží a cestující i poštu poštovními kalesami z Hranic do Nového Jičína, do Lipníka a dále též do Valašského Meziříčí na vzdálenost 1 a 6/8 pošty. Plat dostával od eráru 600 zl. a úřední paušál 200 zl. Dále měl brát podíl z poplatků zaplaceného poštovního podle vyúčtování a příslušný díl za dopravu štafet. Poplatky za dopravu cestujících mu zůstávaly. Když Kutschka po necelých 10 letech poštímistrování dne 11. 5. 1865 ve věku 46 let zemřel, byla poštovní stanice na žádost vdovy **Johany Kutschkové** udělena jí.

(Dokončení v příštím čísle)

BLAHOPŘEJEME

Koncem června oslavil osmdesátiny zakladatel a ředitel střední průmyslové školy stavebních hmot v Hranicích a dlouholetý člen Sboru pro občanské záležitosti Ladislav Mátl.

O jeho vynikající činnosti při zakládání a budování SPŠ ve spolupráci s plk. Benešem, plk. Vlasákem a prof. Jaškem bude ještě příležitost napsat další kapitolu z novodobých dějin našeho města.

Usměvavý a stále svěží ředitel Ladislav Mátl se svou mnohostrannou činností se stal jejich spolutvůrcem. Nechť mu jeho životní elán a zdraví slouží ještě další desetiletí.

— ★ —

V sobotu 5. července oslavili v obřadní síni MěstNV padesáté výročí svého sňatku manželé Marie a Josef Bílí z Velké. Svou zlatou svatbou v Hranicích se jako první přihlásili ke svému novému občanství a příslušnosti k našemu městu. Do dalších let mnoho zdraví a spokojenosti.

DROBNÉ ZPRÁVY

Na jarní část květinářské výstavy FLORA 1975 v Olomouci získala **šlechtitelská stanice květinářská SEMBRA z Hranic celkem čtyři medaile**: zlatou a stříbrnou za vystavené anglické pelargonie a stříbrnou a bronzovou za kolekci begonií.

— ★ —

V druhém ročníku novinářské soutěže podnikových a závodních časopisů v rámci rezortu stavebnictví, kterou vyhlásilo ministerstvo stavebnictví ČSR, byl vyhodnocen jako **nejlepší závodní časopis HRANICKÝ CEMENTÁŘ**, který za redakce Anežky Popové vydává celozávodní výbor KSČ spolu s vedením podniku a podnikovým výborem ROH n. p. Hranická cementárna a vápenice.

— ★ —

Na slavnostním aktivu ke Dni stavbařů 1975 převzali představitelé **výrobní osinkocementových trub při n. p. Hranická cementárna a vápenice** z rukou ministra stavebnictví ČSR ing. Fr. Šrámka a předsedy odborového svazu pracovníků ve stavebnictví a ve výrobě stavebních hmot K. Sindeláře **STŘÍBRNOU MEDAILI za uplatnění technického rozvoje v soutěži o nejlepší průkopnický čin roku**. Kolektiv techniků a předních dělníků závodu, soustředěný v komplexní racionalizační brigádě pod vedením ing. Zd. Buzrly a ing. K. Wolframa dokázal v minulém roce jako jediný v ČSSR zpracovat technickou dokumentaci a závěst do výroby tlakové asbestocementové roury a spojky o velkých průměrech, které se úspěšně užívají pro vodovodní vedení u nás i v cizině.

— ★ —

11. srpna 1975 odevzdal předseda krajského výboru Českého odborového svazu pracovníků ve zdravotnictví s. Daševský **brigádě socialistické práce dětské léčebny RADOST v Teplíci nad Bečvou**, vedené hlavní sestrou Annou Bartošovou, **čestné uznání vlády ČSSR a ŮRO k 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou za úspěšné plnění socialistických závazků a za dosažené výsledky**. Vyznamenaný kolektiv vznikl v roce 1959, o tři roky později v roce 1962 mu byl udělen čestný titul brigády socialistické práce a od té doby je v soutěži nepřetržitě a jsou v něm zapojeni všichni pracovníci léčebny v čele s primářem MUDr. L. Tesaříkovou. Členové kolektivu se zaměřují nejen na vzorné poskytování zdravotní péče, ale i na výchovné působení na malé pacienty po dobu jejich dlouhodobého pobytu v léčebně. Nahrazují jim nejen vychovatele, ale i rodiče, vyplňují jim vhodným způsobem volný čas, doučují je, věnují pozornost jejich citovému rozvoji. Uvedeného vysokého vyznamenání se dostalo jen třem kolektivům ve zdravotnictví v Severomoravském kraji.

— ★ —

Členové kuželkářského oddílu TJ SIGMA Hranice si v roce 1973 stanovili za úkol zhotovit svépomocí **automatické stavěče kuželek a automatické počítače** pro kuželnu, kterou si v dřívějších letech rovněž sami upravili. Po dvouleté úsilovné práci vyřešili úkol konstrukčně i prakticky. Aktivní členové oddílu, Rudolf Hradil vyřešil část mechanickou a Ladislav Zakopčan úsek mechanický. Oba pracovníci tak vytvořili dílo v hodnotě více než dvou set tisíc Kčs a ušetřili mnoho cenných devíz za obdobné zařízení, dovážené z ciziny.

— ★ —

Klub filatelistů v Hranicích pořádá pravidelné výměnné schůzky každou druhou a čtvrtou neděli v měsíci od 9 hodin dopoledne v místnostech klubu důchodců v ulici Na náspech. V tomto měsíci se budou tedy schůzky konat **14. a 28. září 1975**.

— ★ —

PUBLIKACI

prom. hist. M. Jaškové, univ. prof. PhDr. L. Hosáka a PhDr. B. Indry

DĚJINY MĚSTA HRANIC (I. díl)

je možno zakoupit na městském národním výboru, odbor školství a kultury, nebo v kanceláři cestovní informační služby KS ve Svatoplukově ulici.

PROGRAMY KIN

- Kino Svět:**
- 2.— 4. 9. OČAROVANÁ LÁSKA
Španělský film, příběh dvou mladých lidí. Film je mládeži nepřístupný.
- 5.— 8. 9. LÉTO LÁSKY
Japonský film, milostný příběh mladé Japonky a Francouze. Film je mládeži nepřístupný.
- 9.—11. 9. APARTMÁ V HOTELU PLAZA
Americká filmová veselohra. Film je mládeži nepřístupný.
- 12.—15. 9. SEDM TUN DOLARŮ
Maďarský film, komedie o tom, jak obehřát celý svět. Film je mládeži nepřístupný.
- 16.—18. 9. LETNÍ HOSTĚ
Komedie o tom, co dokáže jedna výstřední teta. Film je mládeži nepřístupný.
- 19.—22. 9. DVA MUŽI VE MĚSTĚ
Francouzský film, případ muže, který byl předem odsouzen. Film je mládeži nepřístupný.
- 23.—24. 9. SPRÁVNÝ ŽIVOT MANŽELSKÝ
Španělský film. Tragikomédie o trápení, které bylo vyléčitelné. Film je mládeži nepřístupný.
25. září
17 a 19.30 hod. Představení pro členy Klubu přátel sovětského filmu
MELODIE VERIJSKÉ ČTVRTI
Vtipný gruzínský muzikál z počátku našeho století.
- 26.—29. 9. MARNÝ ÚTĚK
Francouzský film, příběh strachu a nenávisti. Film je mládeži nepřístupný.
30. 9.—2. 10. NÁMEZDNÍ SÍLA
Anglický film. Drama muže, který zapomněl kam patří. Film je mládeži nepřístupný.
- Začátky představení v 17 a v 19.30 hodin.

Představení pro mládež — každou neděli ve 14.30 hodin

7. září NIKKI, DIVOKÝ PES SEVERU
Dobrodružný film z dílny W. Disneye.
14. září IVAN VASILJEVIČ MĚNÍ POVOLÁNÍ
Sovětská komedie o vynálezci a jeho stroji času.
21. září BÍLÁ NEMOC
Český film z roku 1937.
28. září NOC NA KARLŠTEJNĚ
Muzikál podle veselohry J. Vrchlického.
- Kino Oko**
- 2.— 4. 9. VZPOURA V PATAGONII
Bouře, která otrásla Argentinou. Film je mládeži nepřístupný.
- 5.— 8. 9. SVĚTLA VELKOMĚSTA
Slavný příběh Charlie Chaplina. Film je mládeži přístupný.
- 9.—11. 9. POSLEDNÍ KAMŮV PŘÍPAD
Sovětský film. Špionážní příběh legendárního rozvědčíka. Film je mládeži přístupný.
- 19.—18. 9. VYSOKÁ HRA
Bulharský špionážní film. Nebezpečné střetnutí mužů špionážní služby. Film je mládeži přístupný.
- 19.—20. 9. RUDOVLÁSKA
Finský film. Moderní romance o mládí a lásce. Film je mládeži nepřístupný.
- 21.—22. 9. SNĚHOVÉ MRAKY
Maďarský film. Drama člověka, který chtěl uprchnout před nesmyslnou krutostí. Film je mládeži nepřístupný.
- 23.—25. 9. STRETNUTIE
Slovenský film. Vyprávění o lidech, kteří přežili dvě světové války. Film je mládeži nepřístupný.

- 26.—29. 9. PŮLNOČNÍ KOVBOJ
Americké filmové drama. Film mládeži do 18 let nepřístupný.
30. 9.—2. 10. JANOVA ŽENA
Francouzský film. Psychologický pohled na problémy moderní ženy. Film je mládeži nepřístupný.

Představení pro děti — každou sobotu v 16 hodin

6. září HRDINA JAN — maďarská pohádka.
13. září PSHLAVCI — historický film ČSSR.
20. září POKLAD INKŮ — bulharský dobrodružný film.
27. září TRAMPOTY OFICIÁLA TRÍSKY — film ČSSR.
4. října CÍSAŘŮV PEKAŘ — historická veselohra ČSSR.

Od 2. září jsou začátky představení v 17 a v 19.30 hodin!

PROGRAMY JKP

Pondělí 1. 9.
klubovna JKP
14.00 hodin

ZAHÁJENÍ HUDEBNÍCH KURSŮ

21. 9.
~~Čtvrtek 18. 9.~~
sál JKP
19.30 hodin

I. divadelní představení v předplatném
F. Dürrenmatt: PLAY STRINDBERG
Hrají: zasloužilý umělec Václav Voska, Ivan Weis, Jaroslava Adamová a Svatopluk Beneš.

Středa 24. 9.
sál JKP
16.00 hodin

I. divadelní představení pro děti — v předplatném
KOCOUR VAVŘINEC A JEHO PŘÁTELE
Účinkují členové Divadla bez opony, Praha.

Sobota 27. 9.
sál JKP
19.30 hodin

Hudební pořad
ZPÍVAJÍCÍ FONTÁNA
Populární skupina Fontána se zpěvákem Pavlem Sedláčkem a s pěveckým duetem Jarmily Gerlové a Vlasty Kahovcové.

Předprodej vstupenek na uvedené akce je již nyní v kanceláři JKP! Zajistěte si vstupenky včas!

— ★ —

Kromě hudebních kursů budou v měsíci září zahájeny kursy šití a koncem měsíce kursy taneční! Přihlášení do těchto kursů obdrží včas písemné pozvánky.

Kursy jazykové budou zahájeny v říjnu. Do těchto kursů stále ještě přijímáme přihlášky!

1944
The following information was obtained from the records of the
Department of the Interior, Bureau of Land Management, on
the date of the above mentioned survey. The same information
was also obtained from the records of the Department of the
Interior, Bureau of Land Management, on the date of the above
mentioned survey.

Zpravodaj města Hranic a lázní Teplic n. Beč. — Vydává JKP Hranice — Odpovědný redaktor: Eva Horáková, členové redakční rady: prof. Ludvík Novotný, Oldřich Lukeš, Jan Sedlařík — Reg. čís. RM 49 — Cena 1 Kčs — Změna pořadí uvedených ve Zpravodaji vyhrazena — Zpravodaj vychází vždy k 10. každého měsíce — Tisknou Moravské tiskařské závody, n. p., Olomouc, závod 11, třída Lidových milicí 3